

University of Groningen

Research without paywalls

den Hollander, Frank

Published in:
Pictogram

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
den Hollander, F. (2015). Research without paywalls: Terugblik op het Open Access Symposium. *Pictogram*, 17(3/4), 7-9. <http://rjh.ub.rug.nl/index.php/pictogram/article/view/19554/17030>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Research without paywalls

Open Access Symposium

De dean van het University College **Hans van Ees** opende de bijeenkomst. Hij stelde dat we wat het uitgeven en publiceren betreft in een transitieperiode leven. Als econoom spraken de nieuwe businessmodellen hem wel aan. Als basgitarist trok hij daarbij een parallel met de muziekindustrie: ging het vroeger alleen om de cd-verkoop, na de komst van het internet zijn optredens, Spotify en dergelijke diensten de voornaamste inkomstenbron. Zoals altijd zijn er winnaars en verliezers, 'pains and gains'... "Het is echter niet de vraag of we wel of niet overgaan op open access, maar meer wanneer en hoe."

In een transitieperiode heb je *changemakers* nodig, stelde Van Ees: mensen met visie, die ons door de veranderingen leiden. En een symposium als dit is daarbij belangrijk voor een gezamenlijk begrip van de toekomst.

Dubbele crisis

Keynote-spreker van de middag was **Martin Paul Eve** van Birkbeck, University of Londen, en oprichter van de *Open Library of the Humanities*.

Donderdag 22 oktober jl. werd de splinternieuwe collegezaal op de 4e verdieping van de Universiteitsbibliotheek Groningen ingewijd met het symposium ***Research without paywalls: chances and challenges of open access for the humanities and social sciences***. De conferentie bracht open access-experts, wetenschappers, bibliotheekmedewerkers en iedereen die geïnteresseerd is in open access samen om een middag lang de mogelijkheden te verkennen die open access voor het academisch publiceren biedt.

Waarom hebben we open access nodig, en hoe moeten we het doen? was het onderwerp van zijn lezing.

Om te beginnen geeft Eve toe dat publiceren nu eenmaal niet gratis kan. Proofreaden, drukken etc. kost nu eenmaal geld. Maar als we nu een nieuw systeem zouden moeten bouwen, zouden we niet uitkomen op wat we nu hebben.

Daarop roemt Eve de academische vrijheid: de universiteit betaalt het salaris van de onderzoeker, dus hoeft die tijdens zijn onderzoek niet na te denken over het rendement ervan. Tegelij-

kertijd bevindt hij zich in een systeem waarin men wel van opbrengst afhankelijk is. Met een rare marktwerking ook nog: de voornaamste afnemers zijn de universiteitsbibliotheeken. Onderzoekers en bibliotheken verzorgen de input, én zijn de abonnees!

De uitgevers verdienen veel geld. Het academisch werk wordt grotendeels gedaan ten bate van deze economie. Er is een dubbele crisis van vraag en aanbod: iedereen wil gepubliceerd worden, maar niemand kan het zich veroorloven te betalen voor het resultaat.

Eve schetst vervolgens de problemen waar het onderzoek in de humaniora mee worstelt.

Allereerst is er de toegang tot wetenschappelijke publicaties. "Eerst nemen we talentvolle onderzoekers aan voor drie of vier jaar, dan laten we ze los en hebben ze geen toegang meer tot de academische output!" Dan het hergebruik: we betalen eerst voor het publiceren, daarna voor het kopiëren, voor readers, etc.

Tot slot zijn er de 'article processing charges'; het geld dat een auteur (lees: de universiteit waar hij werkt) moet betalen om een artikel in open access gepubliceerd te krijgen. Dit is vooral problematisch binnen de humaniora. De kosten worden zo geconcentreerd bij de instituten. Bovendien: in de humaniora zijn monografieën belangrijker dan artikelen. Het kost veel

meer om die open access te publiceren, soms tot 16.000 dollar voor een boek!

Zeggenschap bibliotheken

Nu komt Eve tot zijn oplossing: de door hem opgerichte Open Library of Humanities. Een platform gemodelleerd naar de Public Library of Science (PLOS). Vooraanstaande auteurs en uitgevers dachten op verzoek met hem na: wat hebben we nodig qua kwaliteitscontrole, en economisch? De Amerikaanse Andrew W. Mellon foundation (die ook aan de wieg van JSTOR heeft gestaan) gaf een grote subsidie.

De opzet: bibliotheken geven een bescheiden bedrag, OLH maakt artikelen beschikbaar. Bibliotheken hebben zeggenschap, welk journal het volgende jaar wordt aangenomen. Inmiddels

zijn er 114 deelnemende bibliotheken, 7 tijdschriften, en 150 gepubliceerde artikelen in het eerste jaar. Dat kost de deelnemers 6 dollar per artikel!

Na Eve's lezing vraagt Peter van Laarhoven, van de UB Groningen: "Als OLH jaarlijks blijft groeien en het wordt succesvol, hebben we dan niet het risico dat het te duur wordt? Pleit dat niet voor een meer modulair lidmaatschap?"

Eve antwoordt: nu heb je de big deals, pakketten van de grote uitgevers waar je niet vanaf kunt. In ons model zijn alle journals geautoriseerd door een panel van experts. Eventueel kun je zeggen: de grotere bibliotheken betalen tweemaal zoveel... Dan zit je toch nog op 70 c.q. 35 euro, dus dat is nog steeds goedkoop. Bovendien opereren wij op non-profit-basis!

Humanities hebben vaak geen sponsors of funders om de processing charges te betalen. Wij zeggen: iedereen die door onze waardecriteria komt, mag publiceren.

Academische lente

Dan is het woord aan **Andrej Zwitter** van de Groningse Faculteit Rechtsgeleerdheid. Hij vertelt over zijn ervaringen met het opzetten van twee open access-tijdschriften, een bij Cogitatio Press en een bij Springer.

Zwitter signaleert een ware academische lente: research en data moeten vrij toegankelijk zijn! Open access is cruciaal in het begrip A2K: *access to knowledge*. Bovendien is bij een

recente G8-bijeenkomst gesteld dat het van het grootste belang is dat we ook research data in open access publiceren. Het gaat dus niet alleen om de onderzoeksoutput, maar ook om de reproduceerbaarheid van onderzoeksgegevens.

Zwitter onderscheidt de vier R's: Reach, Responsibility, Rights en Reputation.

Ook al publiceer je in een open access-tijdschrift met lage impactfactor, alleen al dat open access publiceren geeft een goed bereik.

Bovendien is er wel degelijk een verdienmodel, omdat drukkosten, juridische legale kosten etc. veel lager zijn. Daarbij is er een veel beter bereik onder 'leken', waarmee Zwitter afgestudeerde bachelors en masters bedoelt. En niet te vergeten de derde wereld: open access verkleint de afstand tussen rijk en arm. Het werkt als emancipatiemiddel in landen waar kennis tot voor kort voorbehouden was aan de elite.

Wat reputatie betreft: de open access-tijdschriften hebben er belang bij dat die goed is, en dat bijvoorbeeld de peer review onomstreden is.

Conclusie: de transitie naar open access gaat steeds sneller. Open data is een belangrijk onderdeel daarvan. Bescherming van auteurschap en intellectueel eigendom is echter nog een punt van aandacht.

Diamond open access

Na de pauze maken we kennis met drie open access-initiatieven die worden gehost op RUG Journal Hosting (RJH). Om te beginnen vertelt **Hedderik van Rijn** van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen over zijn tijdschrift *Timing & Time Perception: Reviews*. Van Rijn stelt onomwonden dat open access goed voor je is: een artikel wordt sneller gevonden en vaker geciteerd.

Het tijdschrift werd eerst op papier uitgegeven, was populair, maar er waren kleine fricties met de uitgever, en Google Scholar mocht de artikelen niet indexeren!

Daarom werd begonnen met een bij de RUG gehoste open access-versie, terwijl uitgever Brill betrokken bleef. "Wij doen al het werk, en Brill zet de pdf's op hun website!"

Van Rijn vertelt dat article processing charges veel publicaties tegenhouden: 1000 euro of meer is veel in de sociale wetenschappen. Dan liever 'diamond' open access: "Wij doen het werk gratis, de universiteit betaalt mijn salaris en de hosting".

Het absolute voordeel van deze situatie: vrijheid! Nadeel: het is meer werk om alles te runnen. Layout, DOI, indexering etc. Maar als alles

eenmaal opgezet is, is het niet meer werk dan bij een normaal tijdschrift.

Heeft Van Rijn met zijn tijdschrift een zichtbare positie verworven?

"We werken hard aan onze reputatie. Andere open access journals brengen speciale edities uit, en werven agressief nieuwe papers. Het gaat redelijk goed met ons, maar het kan nog beter."

Community building

Hayo Terband, taalkundige van de Universiteit Utrecht, neemt vervolgens het woord over het tijdschrift *Stem-, Spraak- en Taalpathologie*. Dit tijdschrift bestond al sinds 1992 en maakte enkele jaren geleden een switch naar open access.

"De eerste vijftien jaar ging het erg goed. Langzamerhand werd het moeilijker manuscripten te krijgen. Er was veel druk vanuit geïndexeerde tijdschriften met hoge impact factors... Het werd steeds moeilijk beheersbaar in de oude vorm."

De oplossing werd gezocht in open access. Er werd een NWO-subsidie verkregen om te switchen, om de techniek te regelen (vooral het opzetten van een digitaal archief) en een community te bouwen.

Er was behoefte aan een low impact en bescheiden tijdschrift. Ook bleek er bij professionals behoefte te bestaan aan een Nederlandstalig tijdschrift.

Terband en zijn collega's besloten dus een volledig diamond open access-blad te beginnen, met een lage drempel. Op conferenties, sociale media, via special issues en door het stimuleren van het gebruik van de artikelen in het onderwijs werd gedaan aan community building.

"We kunnen niet concurreren met de grote internationale tijdschriften, maar we proberen een goed tijdschrift te maken voor de Nederlandse professionals over Nederlandse research."

Het derde open access-tijdschrift wordt gepresenteerd door **Marleen Janssen**, hoogleraar aan de Groningse Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen. Haar *Journal of Deafblind Studies on Communication* werd

gelanceerd op 19 november 2015, en bestrijkt een relatief nieuw vakgebied: doofblindheid en communicatie. Een klein veld, maar met een wereldwijde doelgroep.

Het tijdschrift wordt opgezet voor studenten en professionals. Zowel theoretische artikelen, *evidence based* methoden en *good practices* worden gepubliceerd.

Vici-subsidies

De middag eindigt met een paneldiscussie. De eerste vraag zet meteen de toon: hoe komen we van die impactfactoren af?, vraagt oud-decaan

Henk Kiers van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen.

Hedderik van Rijn vindt impactfactoren niet belangrijk: "De impact van Google is belangrijker!"

Martin Paul Eve zegt geschokt te zijn door Hayo Terbands verhaal: een succesvol tijdschrift met geen enkele impact factor! Daarom pleit hij voor kwantitatieve maatregelen: kijken naar het succes en de impact van *artikelen*, en niet naar dat van een heel tijdschrift.

Andrej Zwitter vertelt dat hem als jurist nooit gevraagd werd naar impactfactoren. "Ik dacht dat het goed was om een boek te publiceren. Maar de mensen reageerden: hoe haal je het in je hoofd! Terwijl je tijdschriften kunt negeren, maar dat is niet het geval bij een belangrijk boek!" Gelukkig bespeuren de experts achter de tafel wel een verschuiving op dit gebied.

Kiers meldt dat impactfactoren in zijn faculteit niet belangrijk zijn. "Wij kijken naar andere dingen: de kwaliteit van een artikel met name."

Hedderik van Rijn: "Auteurs praten wel over impactfactoren, maar als het gaat om aanvragen voor Vici-subsidies, hoor je er nooit iemand over."

Hayo Terband: "Toch worden mensen wel bekritiseerd omdat ze publiceren in low-impact-tijdschriften."

Is het dan een oplossing, zo oppert een deelnemer, om alle banden met Thomson Reuters, dat de impactfactoren vaststelt, te verbreken? Binnen de KNAW wordt nagedacht over een meer redelijke manier van rankings. Laten we ons sowieso niet te veel blindstaren op welke ranking dan ook, laten we boeken en artikelen op hun juiste waarde schatten!

Andrej Zwitter schetst zijn 'picture perfect' open access-wereld: een wereld zonder uitgevers! "Ik heb gewoon slechte ervaringen met Springer..."

- Open Library of Humanities <http://irs.ub.rug.nl/debid/56150b476fd7c>
- Public Library of Science (PLoS) <http://irs.ub.rug.nl/debid/4c07722b3f9bd>
- Cogitatio Press www.cogitatiopress.com
- Journal of International Humanitarian Action www.jhumanitarianaction.com
- RUG Journal Hosting <http://rjh.ub.rug.nl>